

per «cridadissa de befa o aprovació colectiva», *AlcM*, i també hi hagué un fr. ant *riot* m. «dispute, querelle», «peine, effort». Doncs el *TdF* tot donant *rioto* fem. «éclat de rire» l'identifica amb *rioto* en l'acc. «débat, contestation, tapage, querelle», mot usat per diversos felibres de la Vauluse, del Gard i per Mistral mateix.

Quedem, doncs, en dubte en un dilema: a) si hi ha afèresi de la *a*-, o si al contrari b) la *a*- hi és afegida per aglutinació de l'article femení, suposant que el mot fos pròpiament un femení en *-a*, tal com en català modern i en totes aquestes dades provençals. El cas és que el mot occità es troba ja diverses vegades a l'Edat Mitjana sempre amb *-a* final i sense la inicial. Rayn ja va trobar dos textos dels Ss XIII-XIV amb *metre riota* o *brega* i «mover plach e *riota*», «altercation opposition» (v, 97), també dos de *riotós*, *-osa* «tracassier, chamailleur» i «incompatible» dels mateixos segles; el PSW n'hi afegeix dos més d'això en textos provençals del XIV-XV; «sel que ditz mal az ome trop denan / semla que s vol ab el *riotejar*» 'barallar-se' en un trobador del XIII o XIV (Stichel, *Beitrag*, p. 73); i Pansier hi aporta un cas de *riota* 'disputa' en un text avinyonès de 1350. Afegim-hi un testimoni bearnès de 1278: «content --- qui aven enter lor sóber *ariote*, plagues, foecxs, tales et malfeytes de la une part e de l'autre» ('contesa que s'esdevé entre ells, sobre *ariote*, ferides, incendis, devastacions i malifetes ---') (Cart d'Ossau, A, 57.3): essent text gascò la *ar*- inicial s'explica fonèticament, per tant això només reforça l'alternativa a)

I efectivament aquesta paraula està amplemment escampada per la Romània des d'antic, pertot amb el sentit «querelle, dispute»: Littré en cita exs francesos des del S. XIII, it. ant. *riottare* «contendere», *riotta* «contesa», *riottoso*, tots tres des de princ. S. XIV; en fi l'angl. *riot* «tumult, uproar» (Chaucer) i després 'batussa', 'motí', i el verb *to riot* des de Chaucer. i en anglès aquests mots i l'adjectiu *riotous* van passar a la llengua general, i s'han mantingut amb vida pròspera fins avui; no és castellà però se'n troba un cas a mj. S. XIII en el text lleonès del *Ll de Alexandre*, 383.

El sign. de la gran majoria de les dades, entre elles totes les medievals, ens aporta ja clarament de la idea de 'riure'; i fins fonèticament, la pèrdua de *-d*- només podria ser en fr. i en català, però la falta de *-z*- en llengua d'oc i de *-d*- en italià, ens mostren que no és derivat de RIDERE, encara que en català hagi estat incorporat en la família d'aquest, i hagi estat atret a aquest significat. En alguna de les formes ja citades es marca ja alguna transició cap al sentit del cat. *riota*; i més accentuadament en Montaigne que si bé també usa *riotte* en el sentit de «dispute» altres cops li dóna el de «plaisanterie» (veg. el gloss de l'ed G. Budé)

L'etimologia veritable no està aclarida: si fos a) la forma originària es podria partir del fr. antiq. *barier* «harceler, agacer, tourmenter, importuner, presser», que sembla tenir un origen germànic *barēn* o *HARIŌN (REW, 4043, cf. FEW XVI, 152n), cf. angl. *to harry* «ravage, lay waste». Però essent tan minoritàries les formes amb *arr*-, i no havent-hi rastres de la *h*- aspira-

da en francès antic, sembla que ens hàgim de decantar per l'alternativa b) ⁵

En definitiva al fons sembla que fou encertada la idea de Diez, Skeat i M-Lübke (REW, 7296), de partir de l'a-al ant. RIBAN i els seus descendents. I més si la concretem morfològicament avantposant-hi entre aquests el fr. *ribaud*, cat. *ribald* etc. Car això lliga amb el seu sentit de 'home barallós i de mala vida', i ens explica la terminació *-otte*, *-otta*. Es podria llavors admetre que aquesta aplicació de *ribaut* s'hagués iniciat en el S. de França, i que en passar al fr., it. i cat. s'hagués substituït *-aut* per *-ot*, prenent-ho per un cas de AU llatina, tal com en *pauc/poc*, *paubre/pobre*, *causa/cosa*. Havent-se desenrotllat més el mot en les altres terres, en refuir ja format el mot cap al Midi, s'hi hauria acceptat la pronúncia de *-aut* com *-ot* perquè així s'adaptava als mots comuníssims amb sufix *-ot*, *-ota*

Només aquest detall de la o < au és una mica complicat i podria suscitar algun dubte. Però hi ha un altre mot, que ens acaba de convèncer, *Ribota*, fer ~ 'festa sorollosa', 'disbauxa'; que no és pas solament del Ross. i la V. d'Àneu, com diu *AlcM*, sinó també de l'Emp. i altres comarques del Nord; oc. mod. *fare riboto* «débauche de table», fr. *faire ribote* [1804]; *riboter* [S. XVIII], cf. Sainéan (*Sources Indig* I, 214) i ha passat a Cuba. «*ribota* o *riboda*. broma, jarana, diversió alborotada» (Pichardo, *Dicc Cub.* a. 1831). Aquí tenim l'altre revers de la medalla: el *ribaud* és un home que s'esbatussa, i alhora un tavernari que beu i la corre. La caiguda de la *-b*- es devia produir, facilitada per l'absorció en la *ó* següent, sobretot perquè ja havia començat la influència de RIDERE, fr. *riens* 'riquem, divertir-nos', que en català a l'últim ha acabat incorporant-lo totalment en aquesta família, per una veritable metacedeu: D'aquí: *riotejar*

Mors savis. *Ridicul* [Lacav.], pres del ll. *ridiculus* id; *ridiculesa* [Belv.]; *ridicultzar* [Belv.], *-tzable*, *-tzació*, *-tzador*; *ridiculós* [1399; DAg: S. XVII]: «és matèria *ridiculosa* com fan menció de ésser prests al combatre», val, a. 1399 (Rubio Vela, *Epist. Val*, 126 129).

Risible [Lab], *risibilitat* *Irrisio* [Lacav]=ll. *irrisio*, *-onis*, id., deriv. de *irridere* 'riure's, burlar-se de ---'; *irrisori* [Belv.], *irrisonetat*, *irrisible* *Derisio*, rar en cat *-estó*, Belv.], del ll *deridere*; *derisori*

VERBS PREFIXATS: *Enriure's* (de ---), vulgarisme poc recomanable que se sent bastant pertot, però no ha tingut èxit enlloc, puix que el correcte *riure's* de --- per 'burlar-se' fa el mateix servei: «voltros predicant mos deïs / que dins l'Escurtura es troba / que quan fèis almoïna a un pobre / al mateix Cristo la fèis: / jo supòs que no us n'entrès, / però no ho posau en obra», mordaç i dreturera sageta de l'inconformista, enginyós i popular menorquí JVivó († 1780), Camps Merc (*Folk* I, 198).

Somriure i **mig-riure* no són ben equivalents, perquè aquest expressa un somriure tímid, absort i encara més sovint sorneguer —ava dir-me amb un *mig-riure* burleta ---—; no en trobo notícia fins a Verda-